

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predaj 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335 — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 125 • Maribor, torek, dne 31. oktobra 1939 • Leto XIV

Skandinavski demokracija

Geslo nasilja ali moči pred pravico more koristiti samo močnejšemu. Pa, kakor vemo iz zgodovine, se prej ali slej sila tudi v rokah močnejšega izpremeni v orožje proti njemu samemu. V nobenem primeru pa ne more nasilstvo koristiti slabotnejšemu. Če hoče slabotnejši uveljaviti svoje življenjske pravice, mu ne preostane drugega, kot da se sklicuje na pravico in da s svojo vrednostjo dokaže, da zasluži, da ga drugi upoštevajo. Ta priprosta resnica velja tako za socialno kakor narodno življenje. Če bo slabotnejši zahteval diktaturo, bo diktatura strla ravno njega.

Malo ljudstvo, ki ni imelo svoje države, ni moralo zaradi svojega golega obstoja misliti in delati demokratično. Veselo bi moralo biti vsakega drugega naroda, ki misli demokratično in ki ima demokratično vladavino. Kajti zaščita za male narode je samo v demokraciji, ker demokracija pusti živeti druge poleg sebe in priznava tako rojaku kakor sosedu pravico svobodnega življenja.

To bi velevala pamet.

Človek bi včasih obupal, da se da kaj prida napraviti iz ljudi in za ljudi, ko vidi, kako dosledno gredo mimo vsakega dobrega stremljenja in prizadevanja.

Da, človek bi zadvomil, da se dajo urediti človeški odnosi med ljudmi, če ne bi imel pred seboj živih vzgledov narodov.

Zadnjič smo pokazali primer Švice, orisali smo Finsko, danes naj opozorimo na ves skandinavski sever. V nasprotju z baltskimi državami so se Fini, Danci, Švedi in Norvežani takoj znašli in nedvoumno povedali, da hočejo še nadalje živeti svojo neodvisno svobodno življenje. Oni, ki imajo za seboj tisočletno zgodovino boja za svobodo in uresničene svobode, naj bi se uklonili komurkoli? Oni, ki so stoletja pred marsikaterimi drugimi.

V skandinavskih deželah so danes izmed vseh držav na svetu najbolj urejene socialne razmere, imajo najpopolnejšo politično svobodo — in zato nobenega ekstremističnega gibanja v katerikoli obliki! — najvišji življenjski standard in kulturo.

Poglejmo samo Norvežane, ki jim je komaj dva in pol milijona in govoré in pišejo vrhunske različne jezike in narečja — vsaka občina odloča, katero narečje se bo učilo v njenih šolah — na kaj so dali oni svetu samo v zadnjih štiridesetih letih! Imena, ki so svetovno znana! V muziki Griega, v dramatikah Ibsena, v literaturi Björnsona, Hamsuna, Sigrid Undsetovo, v slikarstvu in kiparstvu Sindinga, velike raziskovalce kakor Nansena, Amundsena, neskončno vrsto.

In tako ljudstvo se bo držalo. Še več! Drugim kaže pot: uredite si demokracijo življenje med seboj in gradite in ustvarjajte iz svojih lastnih moči in uživali boste ugled in spoštovanje!

Kakor znano, imajo v vseh skandinavskih državah vladati socialni demokrati, na Finskem pa v njej sodelujejo.

Angleški bivši vojni minister deli Evropo. — Duff Cooper biva sedaj v Ameriki. Ameriškim novinarjem je povedal, da je Anglija že izdelala načrt o razdelitvi Nemčije. Nemčija bi se razdelila v dva dela: Avstrija in Bavarska v eno državo pod Otonom Habsburškim, drugi del Nemčije pa bi tvoril prusko državo.

Zedinjene države podpro Anglijo in Francijo

Največji dogodek po izbruhu vojne

Senat ameriških Zedinjenih držav je odobril izpremembo nevtralnostnega zakona z dvetretjinsko večino. V petek pozno zvečer je bilo glasovanje in je glasovalo 63 senatorjev za izpremembo in 30 proti izpremembi. Zakonski načrt še s tem ni zakon, ker ga mora odobriti tudi reprezentančna zbornica poslancev, ki ga bo nedvoumno odobrila.

Kaj določa zakon o nevtralnosti

Zakon vsebuje v glavnem štiri določbe. — Po tem zakonu smejo Zedinjene

države 1. za plačilo v denarju izvažati orožje za vse države, 2. orožja ne smejo voziti ladje ameriške države, vsaka država mora poslati po orožje svoje ladje in plačati orožje, preden odpelje, 3. ameriške ladje ne smejo v vojujoče se države, razen v Avstralijo, južno Afriko in zapadno indijsko otočje, 4. nobena država, ki je v vojni, ne dobi v Zedinjenih državah posojila.

Sklep senata pomeni po mnenju angleških listov veliko zmago Roosevelta in je napravil v Angliji najugodnejši vtis.

Kakšne vsote sta določili Anglija in Francija za nakup orožja?

Predlog za izpremembo nevtralnostnega zakona je podprl ameriški trgovski minister tudi s tem, da bodo izpremembe prinesle Zedinjenim državam lep dobiček, ker razpolagata za prihodnji dve leti zavezniški državi (Anglija in Francija) s 520 milijardami francoskih frankov za orožje. V ta namen ima Anglija že vloženi v Ameriki 96 milijard, Francija pa 24. V ameriških podjetjih pa ima Anglija vloženi 28 milijard frankov, tako, da obe državi lahko takoj razpolagata s 120 milijardami

frankov. Posebej pa imata obe državi 200 milijard frankov posebne rezerve.

Ogromne priprave, ki jih izprememba ameriškega nevtralnega zakona moralno podpira, nam kažejo, da je vojna resna in resen problem, zaradi katerega je vojna nastala.

Številke, ki nam dajo slutiti vojne strahote

Sedaj, ko je ukinjena izvozna prepoved orožja iz Zedinjenih držav, so pričela ugibanja o tem, kaj in koliko bo

mogla ameriška vojna industrija pomagati Angliji in Franciji.

Ameriške tovarne izdelajo sedaj mesečno do 3000 vojnih letal vsake vrste. Orožje se izdeluje v Zedinjenih državah v 12.000 tovarnah, ki so v stanju producirati mesečno 8000 strojnih pušk, 2000 topov raznih kalibrov, 2000 tankov, 200.000 pušk, 30 milijonov komandov granat in min ter 800 milijonov patron za puške in strojne puške.

Nemčija in Zedinjene države

Ves čas, odkar se je vodila v Zedinjenih državah kampanja za spremembo nevtralnostnega zakona, je nemški tisk pozival ameriško javnost, da naj se upre Rooseveltovim predlogom. — Ta agitacija se je vršila par mesecev pred vojno. — Takrat je Roosevelt tudi v resnici moral odjenjati. Neposredno pred vojno je pa obnovil svoj predlog. In tedaj so nemški oficijelni krogi zopet poskušali vplivati na ameriško javno mnenje, zlasti potom ameriške nemške nacistične organizacije. — Uspeli niso. — Sedaj, ko je zakon spremenjen, pišejo nemški listi, da je bilo kaj takega pričakovati, da pa zakon v novi obliki samo ojačuje ameriško nevtralnost.

Kdaj začne pričakovana nemška ofenziva na zapadu?

Letala so prevažali na zapadno fronto po železnici.

Na zapadni fronti vlada tišina pred viharjem, vsaj tako zatrjujejo v Parizu, kjer so točno poučeni, da namerava nemško vrhovno armadno poveljstvo v kratkem začeti z operacijami velikega obsega proti francoskim postojankam. Prevoz nemških letal iz letališč na vzhodu države na zapad, so oskrbeli po železnici, ker štedijo z bencinom, ki ga hočejo uporabljati samo za direktne podvige letalskih sil.

Baje prispe na zapadno fronto Hitler, da bo lahko osebno prisostvoval ofenzivnim podvigom armade.

Mnogo se tudi govori o nekem tajnem, strašnem orožju nemške armade, ki pa doslej še ni bilo preskušeno.

Velika nemška podmornica potopljena

Francoska vojna mornarica je dne 27. oktobra potopila veliko nemško podmornico. Ribiči so naslednji dan našli ob obrežju naplavljen trupla nemških mornarjev, ki so pripadali posadki potopljene podmornice.

Na angleški obali pri Godvin Sandu v Rokavskem prelivu so našli naplavljenih 60 mrtvih trupel posadke neke nemške podmornice. Ne ve se na kakšen način je bila podmornica uničena.

Letala cepajo izpod neba na zemljo

Pri napadu na angleške trgovske ladje v Severnem morju pretekli teden je bilo sestreljenih najmanj 7 nemških letal, — njih posadke so Angleži deloma ujeli. — Na Holandskem je pristalo neko nemško letalo, čigar posadka je bila internirana. — Ob južnovzhodni obali Anglije je padlo v morje neko angleško izvidniško letalo. 12 mož posadke je rešil nek danski parnik. Neko nemško izvid-

niško letalo, ki se je 28. oktobra pojavilo nad vojnim pristaniščem Firth of Forthom v Angliji, je bilo v boju z angleškimi lovci sestreljeno in pilot ter en letalec ujeta, dva člana posadke sta se ubila. — Ob danski obali so našli razbitine nekega nemškega letala.

Koliko ladij so doslej potopili Nemci?

Nemška poročila trdijo, da so nemške podmornice potopile od 12. do 25. oktobra 25 ladij z nosilnostjo 121.976 ton. Število vseh od Nemcev potopljenih ladij od začetka vojne pa znaša 115 z nosilnostjo 475.000 ton.

Nove angleške vojne ladje

Pretekli teden so spustili v morje 6 novozgrajenih torpednih rušilcev.

Dve nemški križarki v južnem Atlantskem oceanu

Angleška poročila trdijo, da se nahajata nemški križarki »Deutschland« in »Admiral Schaer« v južnem Atlantskem oceanu v bližini rta Horn. Doslej sta ti dve križarki potopili dve angleški trgovski ladji. Angleške pomorske sile jih zasledujejo. Domnevajo, da bosta križarki skušali pobegniti v Tihi ocean in se zašči v kakšno skrito pristanišče nekje v Aziji.

Stavka rudarjev pri družbi »Montanika«

Pri rudniku je stopilo v stavko 550 rudarjev, ker že tri mesece niso dobili nobene plače. Firma je obljubila izplačilo mezde do 28. t. m., ki znaša 800.000 dinarjev.

Nevtralnost in čustva

Za marsikatero državo usodna beseda je nevtralnost. To nam dokazuje zgodovina razvoja zadnjih štirideset let.

V petek 27. t. m. je govoril belgijski zunanji minister, ki je označil nevtralnost tako-le:

»Nevtralnost nam ne brani, da presojamo vojne dogodke po svoje in izražamo svoja čustva za prijatelje.«

To stališče je pravilno. Varovati in braniti pa moramo tudi sami sebe, *

Sovjetska Rusija da Nemčiji milijon ton žita

v dveh mesecih.

Gospodarska pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo so dovedla do prvega rezultata. Sovjetska Rusija bo dobavila Nemčiji v dveh mesecih milijon ton žita. Nemški listi povdarjajo, da bo z rusko pomočjo Nemčija lahko vzdržala gospodarsko blokado, tako kar se tiče hrane, pa tudi ostalih surovin, in vodila vojno do zmagovitega konca.

Finska se še vedno pogaja z Rusijo

Rusija baje ne zahteva odstopa kakšnega ozemlja.

Pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Finsko se še vedno nadaljujejo. Zatrjuje se, da sovjeti ne zahtevajo nobenega ozemlja od Finske, pač pa jamstvo, da Finska ne bo služila za prehod Rusiji sovražnih armad.

King Hall bo prišel v angleški parlament. King Hall, ki je znan po svojih pismih, ki jih je pošiljal med nemško ljudstvo pred početkom sedanje vojne, bo po vsej verjetnosti izvoljen za poslanca angleškega parlamenta. Narodna delavska stranka ga je namreč izbrala za kandidata pri neklih nadomestnih volitvah. Ker pa opozicija ne bo postavila protikandidata, je njegova izvolitev zagotovljena.

Belgija v skrbeh

Kralj Leopold govori Zedinjenim državam.

Dne 27. oktobra, ob 25 letnici ustavitve nemškega vpada v Belgijo med svetovno vojno, je imel belgijski kralj Leopold nagovor po radiu, namenjen javnosti v Zedinjenih državah.

Naglasil je, da je Belgija skupno s Holandsko v sedanji vojni proglasila nevtralnost. Velesile so jima pa zagotovile, da bodo to nevtralnost spoštovale in so jima dale celo poročila.

Toda Belgija je pripravljena, da tudi sama brani svojo nevtralnost, ako bi bila v to primorana. Storila bo to na enak način, kakor pred 25. leti, toda z boljšim orožjem kakor takrat. Belgija upa, da bodo velesile spoštovale dano besedo. Zlasti pa se Belgija zanaša na

Zedinjene države, da jo bodo podpirale v ohranitvi njene nevtralnosti, ki služi miru in civilizaciji.

Inozemski listi trdijo, da je govor belgijskega kralja razodel svetu zaskrbljenost, ki se loteva belgijskih vladinih krogov sprčo razvoja dogodkov na zapadu in koncentracije nemške vojske ob mejah Belgije. Nikakor nočejo potihnuti glasovi, da bo nemška vojska poskušala s prehodom preko belgijskega in holandskega ozemlja. Belgija in Holandska pa sta povezani tako zelo, da je belgijski kralj imel pooblastilo govoriti javnosti v Zedinjenih državah tudi v imenu Holandske.

Angleška delavska stranka o preureditvi Evrope na socialnih temeljih

Program britske delavske stranke.

Angleška delavska stranka meni, da se mora Evropa po tej vojni preurediti povsem na novi bazi, če se hoče izogniti strahotam novih vojn, ki se bodo stalno ponavljale, dokler bo trajala današnja internacionalna anarhija.

Program te preureditve obsega na-

Vseh mrtvih dan — opomin!

Tam v zahodni Evropi se pripravljajo grozovito prelinjanje človeške krvi z vsemi najmodernejšimi pomočki tehnike, s vsemogočim orodjem, orožjem, pline je izumel človeški duh v ta namen.

Te dni bodo obiskovali ljudje, vdove, svojci in prijatelji grobove svojih pokojnikov; med njimi je mnogo žrtev in invalidov iz svetovne vojne. Sploh se je tudi vso povojno dobo uvedel običaj, da vladarji, politiki in razne deputacije polagajo žalne vence na grobove »neznanega junaka« po vseh deželah in mestih. Te manifestacije in demonstracije veljajo kot opomin človeštvu, da je vojna zlo in krivica.

Človeštvo želi mir. Ni je izjeme med navadnimi zemljani. Še nikdar nismo nikogar videli, da bi se smejal, če je izgubil v krvavi vojni svojca, še nikdar ni človeštvo samo sililo v krvave morije, O tem nas prepričuje zgodovina in tudi današnji dogodki.

Pravimo, da verujemo v človeškega duha. Ali kaj dela ta duh? Venci na grobovih, solze ob grobovih, žal, so prazne parade, dokler se človeštvo ne dvigne nad zverino in prične spoštovati vsaj svojega sočloveka.

Vseh mrtvih dan je opomin, da se človeški duh dvigne iz blata in postane osrečevalec človeške družbe.

Opomin velja za nas in za vse človeštvo. Tudi za vse krivice krivičnih vojn, krivičnega uničevanja človeštva in njegove civilizacije.

slednjih osem točk, kakor jih je nedavno formuliral ideolog stranke Harold J. Laski, profesor višje ekonomske šole v Londonu:

1. Evropa se mora preurediti v zvezo demokratičnih držav, ki bodo podrejene zvezni oblasti ter morale na miren način reševati vse medsebojne odnose brez vsakršne izjeme.

2. Zvezne države bodo morale imeti demokratično obliko vladavine ter jamčiti bistvene demokratične svoboščine vsem svojim državljanom, neglede na pleme, narodnost, barvo ali vero.

3. Morale bodo združiti vse svoje oborožene sile za vzajemno obrambo.

4. Morale bodo prilagoditi svoje gospodarstvo skupnemu gospodarskemu načrtu, ki bo odločal o carinski zvezi in medsebojnem sporazumevanju glede valute, migracije (naseljevanje), delavskih mezd in slično.

5. Morale bodo prevesti v lastništvo države vse za življenje potrebne produkcijske pomočke proti primerni naknadni odškodnini dosedanjim lastnikom.

6. Morale bodo podrediti suverenosti in oblasti zveze vse svoje kolonije ter določiti v medsebojni upravi kolonij naslednja glavna cilja: a) čuvanje pravic domorodcev, in b) pospeševati razvoj kolonij, da čimprej postanejo samoupravne članice zveze.

7. Najeti bodo morale velika posojila za velika dela državnega in narodnostnega pomena, da se izognejo nevarnosti ob prehodu iz vojnega v mirno stanje.

8. Ustanoviti morajo skupno mednarodno policijo v zvezi z državami izven Evrope, ki sprejemajo ta načela.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

Doma in po svetu

Opozorilo cenj, naročnikom in čitateljem našega lista. Prihodnja številka »Delavske Politike« v sredo ne izide, ker je ta dan praznik, ampak v petek, dne 3. novembra t. l.

Minister, ki je odločno za svobodo tiska. — Minister za socialno politiko dr. Budisavljevič je dal časnikiarjem važno izjavo glede tiska: rekel je: »Jaz sem pristaš resnične in prave demokracije in ne more biti demokratske vladavine v državi brez svobodnega tiska.«

Potrebna je preiskava o delovanju v socialnopolitičnih ustanovah. Delegacija strokovnih organizacij je na pristojnem mestu predložila svoje zahteve in pomisleke proti postopku glede samouprav v socialnopolitičnih ustanovah in delovanju teh. Z ozirom na to, da je potrebno, da se obdrže ankete o teh stvareh in na podlagi preiskave odrede sklepi, da pride delavstvo do svojih samoupravnih pravic.

Novo imenovana uprava delavske zbornice v Zagrebu je imela v nedeljo, dne 29. oktobra svoje zasedanje. Na zasedanju je podal poročilo dosedanjí predsednik in tajnik »Saveza grafičkih radnica-ca Jugoslavije«, s. Štark. Proti njegovemu poročilu se je oglasil neki Jakob Bašić, ki je predlagal, da se Štarkovo poročilo ne odobri. Potem je tajnik s. Pfeifer čital došle pozdravne brzojavke, in je pri tem prišlo do žvižganja in protestov discipliniranih skupščinarjev. Govori predstavnikov imenovane uprave so bili njih splošnem nastopu in razpoloženju primerni. Za predsednika je bil izvoljen Viktor Galinec. Skupščina je poslala brzojavne pozdrave Mačku in ostalim njegovim sodelavcem. Ustanovljena je bila komisija, ki bo pregledala delo uprave do sedaj. Sklenjeno je bilo tudi, dase s palače zgradbe odstrani napis »Dom Vilima Bukšega«, enega največjih borec za pravice delavstva v bivši Avstriji in na Hrvaškem v dobi pred- in po svetovni vojni, v času, ko od takozvanega hrvaškega delavskega gibanja še ni bilo niti duha, niti sluha in tudi ne o tem, da bi se kdo izmed predstavnikov tega gibanja hotel zanimati za delavska vprašanja. — Novo imenovana uprava je izjavila, da sedaj nastopa nova doba za zaščito hrvaškega delavca in poboljšanje njegovega položaja.

Hrvatska in državni proračun. Iz državnega proračuna za drugo polletje 1939-40 bo dobila Hrvatska 251,4 milijone dinarjev in razen tega še za 50 milijonov na račun obratnega kapitala glavne državne blaginje.

Proti stanovščini na Hrvaškem. V Dalmaciji so kmetje, Mačkovi pristaši, organizirani tudi v nekem »Težaškem združenju«, ki ima stanovski program. Dr. Krnjević je pozval kmete, da se odrečejo stanovščini in izstopijo.

Hrvatska zveza avtonomnih mest. Zveza mest v Jugoslaviji se bo razcepila, ker snujejo Hrvati svojo.

Zagrebska školijska konferenca objavlja komunique, da se je konferenca bavila s položajem cerkve ob izpremenjenem položaju, in izjavlja, da se veseli rešitve hrvaškega vprašanja in svobode, da se naj mladina vzgaja po katoliških načelih, obžaluje, da se ponekod ne spoštujejo prazniki, nato se je bavila z vzgojo v šoli, z izseljeniškim vprašanjem, z delovanjem katoliških organizacij, z bojem proti analfabetizmu in s

proslavo 1300 letnice, odkar so Hrvati katoliki. Hrvati zahtevajo svojega svetnika in potuje v Rim deset jugoslovanskih škofov z verniki.

Štednja v železniškem ministrstvu. Z novim zimskim vozom redom bodo železnice prevozile dnevno 12.000 kilometrov manj, kar pomeni prihranek od din 145.000. V Sloveniji je bilo ukinjenih 20, v beograjski železniški direkciji 14, na Hrvaškem pa samo 3 odstotke vlakov.

Društvo narodov se sestane na zasedanje dne 4. decembra in se bo zasedanja udeležila tudi Rusija.

General Miaja obsojen na 15 let ječe. Iz Madrida poročajo, da je bil branilec Madrida, general Miaja, dne 28. oktobra obsojen na 15 let ječe in da je moral kazeti takoj nastopiti. Kdaj se je general Miaja vrnil v Španijo iz Mehike, kamor je odšel po zaključku državljanske vojne, ni znano.

Mussolini je bil kratkobeseden. Dne 28. oktobra so proslavljali v Italiji 17. obletnico fašističnega pohoda na Rim. Nemški listi so polagali posebno važnost na izjave Mussolinija ob tej priliki. Mussolini pa je bil zelo kratkobeseden. Rekel je, da je italijanski narod enoten. Fašizem pa, da ne zahteva drugih predpavic, kot da gradi in koraka ob vsaki priliki z narodom in za narod. — O namerah Italije ni rekel niti besede. Zatrjuje se, da je ta govor nov dokaz, da hoče Italija ostati nevtralna.

V 17. letih fašistične vlade v Italiji je bilo izdano za italijansko armado in oboroževanje nad 133 milijard lir, kar bi znašalo v naši valuti okrog 300 milijard dinarjev.

Italijanski papirji kovinske in strojne industrije so porasli od početka vojne za 30 do 35 odstotkov. V ostali izvozni industriji pa povprečno za 20 odst.

Razpust katoliške cerkve v Nemčiji. Angleški listi poročajo, da izdajo v Nemčiji še pred koncem leta naredbo glede razpusta katoliške cerkve v Nemčiji.

O razlastitvi zemljišč bo sklepal beloruski sovjet, ki se je sestel 28. oktobra t. l. v Bjalostoku. Razen tega bodo razlastili tudi banke in industrijska podjetja.

Angleško-japonska pogajanja, ki so bila svoječasnno prekinjena, se bodo po časopisnih vesteh v najkrajšem času nadaljevala. Pričakuje se, da se bodo pričela pogajanja tudi z Ameriko in Japonsko.

V Boliviji so razkrili zaroto, ki jo je vodil general Bilbao. Po vsej državi je bilo proglašeno obsedno stanje, general Bilbao pa je bil aretiran in izgnan preko meje.

Podjetje »Jugoslovanski čelik«

Listi že nekaj časa prinašajo vesti, da je treba reorganizirati delniško družbo »Jugoslovanski čelik«, ki jo je stvoril »poslovni čovjek« dr. Milan Stojadinović. V tej družbi je zastopana država, pa tudi nemški kapital. Glavno podjetje je železarna v Zenici, kjer so pred letom dni montirali takozvano grobo progo, ki omogoča izdelovanje cele vrste železnih in jeklenih predmetov, katere nam je poprej dobavljala inozemska težka industrija. Na podjetje v Zenici je obežena cela vrsta drugih podjetij, ki baje radi Zenice hirajo. V spominu je še otvoritev novih naprav v Zenici, kjer je poleg dr. Stojadinovića govoril tudi nek eksponent nemškega kapitala. V koliko je v tem »Jugosl. čeliku« udeležen tudi dr. Stojadinović osebno, ni znano, vsaj ne naši javnosti.

Nad 1600 evropskih mornarjev je odkar se je pričela vojna, pobežnilo s parnikov na ameriško ozemlje.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Kje pa sem?«, je vprašala Bo zaspano.

»Bo, vse lahko imaš, karkoli ti požel srce, kje pa se nahajamo, ti pa pri najbolji volji ne morem povedati«, je odgovorila Helen.

Bo je kmalu popolnoma premagala spanec. — Spričo sunkov, ki jih je bilo čutiti v zibajočem se poštnem vozu ni bilo to nič čudnega.

»Le drži se me, Nel!... Ali se je morda konj splašil?«

»Dozdeva se mi, da se vozimo že skoro tisoč milj v tem tempu«, je odvrnila Helen. »Nobena kost v mojem telesu ni več cela.«

Bo je pogledala skozi okno.

»O, kakšna tema in samota! Prijetno bi bilo kljub vsemu, samo ako bi ne bilo tako zelo mrzlo. Mene naravnost trese.«

»Jaz pa sem mislila, da ljubiš mrzel zrak«, jo je zbadala Helen.

»Čuj, Helen, ti zopet začenjaš tako, kot sem že vajena od tebe...«

Bilo je težko sedeti v vozu in se držati ter ne spustiti rok, s katerimi sta se držali objeti okoli pasu, obenem pa paziti, da jima plašč, ki ju je pokrival, ne zdrkne na tla. Vendar se jima je kljub vsemu posrečilo, razen na najbolj razritih predelih ceste, kjer ju je od časa do časa metalo po vozu, kot dve žogi. Ne-

27

nadoma je Bo udarila z glavo ob streho voza.

»Oooh!« je stokala. »Nel Rayner, nikdar ti ne bom odpustila, da si me zvelkala s seboj v to strašno partijo.«

»Le spomni se na tvojega ljubega cowboya iz Las Vegasa«, je odvrnila Helen.

Ali je ta pripomba Bo zaprla sapo, ali pa ji je ta migljaj vzbudil prijetne spomine, vsekakor se je takoj spoprijaznila z neprijetnostmi vožnje.

Med tem, ko sta kramljali ali molčali, je kočijaž pogajal konje kar se je dalo in kakor so tega vajeni moške z zapada, ki znajo iztisniti iz konj, slabih cest in dolgih razdalj najhitrejši tempo, ki ga je sploh mogoče doseči.

Čez nekaj časa se je voz znova ustavil in je stal tako dolgo, da sta se Helen in Bo znova preplašili, zlasti ko sta čuli šepetanj moške, ki so sedeli za kozlu.

Nenadoma se je začul iz teme oster žvižg.

»To je Roy«, je rekel Joe Beeman s pritajenim glasom.

»Domnevam, da je. Nič se mi ne dopade, da nam je tako daleč prišel naproti«, je rekel Dale. »Vozi, Bil.«

»Tebi se samo zdi, da nam je prišel daleč naproti«, je godel kočijaž; »toda, ako nismo med tem prevozili trideset milj in ako ni ta hribček tisti kraj, kjer morate kreniti s ceste, potem sem jaz paglavec, ki ne ve, kje stanuje ljubi Bog.«

Voz je zdrdral še nekoliko dalje po cesti, med tem ko sta Helen in Bo sedeli, tesno se oklepajoč

druga druge in zadržujoč sapo, radovedni, kaj se bo zgodilo.

Potem so zopet obstali. Helen je čula težko hojo nekoč, ki je moral biti obut v škornje in sopenje tujih konj.

»Nel, konje vidim«, je zašepetala Bo razburjena. »Tu poleg ceste... In tam, glej, prihaja nek moški... O, ako ni to ta, ki so ga pričakovali!«

Helen je gledala ven in opazila visoko temno postavo, ki se je neslišno premikala, za njo pa je bilo opaziti nerazločne obrise konj in potem nekaj svetlejšega, kar so bila očitvidno tovarna sedla.

Dale se je pojavil in stopil k tujcu na cesti.

»Kako izgleda, Milt? Dekle imaš s seboj, sicer ne bi bil prišel«, je rekel tih glas.

»Roy, ne eno, kar dve imam — sestri«, je odvrnil Dale.

Možu, po imenu Roy, se je izvil pritajen žvižg. Potem se je prigučala iz teme še ena suha, sločna postava in stopila k Daleju.

»No, dečki, kako je z Ansonovo tolpo?«, je vprašal Dale.

»V Snowdropu so, žro in se pretepajo. Domnevam, da bodo ob zori krenili na pot.«

»Kako dolgo pa že čakate na nas?«

»Kakšnih par ur pa že.«

»Ali ste opazili kakšnega jezdeca, da bi bil prijezdil tod mimo?«

»Ne.«

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

Tone Maček:

Sodrug Dragotinu Malovrh k 60 letnici

Kdo bi verjel, da križev šest
že nosiš na ramenih,
Ti, Malovrh, sodrug naš zvesti,
vzor redek, mož jeklenih.

V slovenskem domu si bil rojen,
proletarka Ti je mati,
spoznal si mlada, da trud oznojen
le, Ti more kruha dati.

Kot mnogo drugih, si med svet odšel,
zapustil dom, rodbino,
pred leti tridesetimi si k nam prišel,
v to črno hrastniško dolino.

Med nami našel dom si nov
in vzljubil si ga strastno, vroče,
čprav globok, je v zemljo rov
in prebiralnica vso noč ropoče.

Rudar živi, trpi tu v kočah bornih,
nasebina polna je otrok,
knjiž je malo v rokah teh okornih,
črna beda vlada tu okrog.

Trideset že let tu v tej dolini
čuvaš, gradiš in vzpodbujaš svet,
svetuješ, ruješ zlo pri korenini,
pomagaš sotrpinu, da se dvigne spet.

Redko taki so nam posejani,
možje pogumni, vztrajni, kot si Ti,
še otroci naši bodo se za nami
Tvojih del s hvaležnostjo spominjali.

Skrbno si vzgajal sinove svoje
v odločne borbe, kakor si Ti sam,
naj zvesto pomnili bi nauke Tvoje,
kako naj gradi skupnosti se hram.

Šest Tvojih križev Te še ni upognilo,
lahko prenešaš tudi jih deset;
ki jubileju Tvojemu to naj bo voščilo,
ki Ti ga poklanja hrastniški rudarski svet.

TRBOVLJE

Dim in prah, drevje, kmetje in delavci. V
zoženi dolini od postaje do Trbovelj stoji no-
vo renovirana in zelo povečana cementna to-
varna. Poleg prejšnjih dimnikov bruha sedaj
dim in saje še novi, največji dimnik, ki zate-
mjuje, kadar se polno obratuje, vso okolico in
kmetstva naselja v bližini. Okoliški posestniki,
ki se jim vsled stalnega za-
dimljanja iz tovarniških dimnikov dela večja
ali manjša škoda na drevju, travnikih in gre-
dah, so dobili vsaj nekaj odškodnine. Zadi-
mljanje in prah povzroča tudi nova prenovljena
elektrarna TPD. Tudi tu se širi črn prah več
kilometrov naokoli. Za kakšno odškodnino de-
lavcu zaposlenem v cementarni in elektrarni,
ki istotako vdihavajo strupene pline, se pa ne
zmeni nihče. Ta delavec bo gotovo poprej ob-
nemogel, ker mora 8 ur dnevno vdihavati ta
okuženi zrak, če pa stanuje v bližini tovarne
in elektrarne, pa ga mora vdihavati dan in noč.
Torej so, kakor bi rekli, rastline bolj zašči-
tene, kot pa človek sam. Delavcem v teh pod-
jetjih se ni priznalo niti prepotrebne dopu-
sta, da bi vsaj nekaj dni v letu mogli dihati
v prosti naravi. Posledice so vidne!

PESJE PRI VELENJU

V sredo 25. t. m. je prišel domov po šest-
mesečni odsotnosti Camlek Vinko, ki je bil
prej zaposlen pri lesnem podjetju Detiček Iv.
O njem je naša »Delavska Politika« že obšir-
neje pisala. Kot kronisti pa beležimo, da se je
Camlak takoj po svoji vrnitvi zgledal v sprem-
stvu svojega očeta pri Detičeku.

O našem postajališču. Ker je prišel čas, ko
bo treba že zgodaj prižigati luči, bodisi elek-
triko ali petrolejko, si bomo nekoliko ogledali
naše postajališče, kjer se namesto elektrike
prižiga petrolejka. V bližini postajališča se na-
haja elektrarna, ki je oddaljena komaj četiri-
ure. Tok te elektrarne dobivamo tudi v Pesje,
kjer je napeljana elektrika v vsako hišo in
skoraj v vsak hlev. Toda na postajališču se
namesto elektrike prižiga petrolejko, kar na-
pravi zelo slab vtis na vsakogar, ki potuje z
vlakom. Večkrat se slišijo tudi opazke, ki gre-
do na račun občine in železniške uprave. Sicer
so občinski možje večkrat povdarjali v jav-
nosti, da bo občina intervenirala na banovini,
kakor tudi pri železniški upravi, da dobi po-
stajališče elektriko. Ne vemo ali so občinski
možje izpolnili obljubo. — Pred-
vsem pa bi želeli, da bi se stvar z našo elek-
triko čimprej uredila, kajti električni tok teče
v neposredni bližini postajališča, oddaljen sa-
mo okrog 50 metrov. (Kot na Fali, kjer je naj-
večja vodna centrala v Sloveniji, postaja pa
že petrolej. Op. ur.).

STUDENCI PRI MARIBORU

Pogreb žrtve avtom. nesreče, 13-letne učenke
meščanske šole Brigite Gajšek se je vršil mi-
nulo nedeljo ob veliki udeležbi občinstva. Pri
pogrebu je svirala žalna koračnica godba
»Glasbenega društva žel. del. in uslužbencev«,
šolski otroci pa so zapeli ob odprtem grobu
žalostinko v slovo svoji tovarišici.

All si že poravnal naravnino? Ako
ne, izpolni svojo dolžnost!

LJUBLJANA

Pisarna Protituberkulozne zveze v Ljubljani
se je preselila z Gosposvetske ceste št. 2-III.
v zgradbo šolske poliklinike na Aškerčevi ce-
sti, nasproti Tehniške srednje šole, na kar vse
Zvezine edinice opozarjamo.

Lesena baraka — garaža ZSD. Na dvorišču
ljubljanske delavske zbornice je postavila ZSD
leseno garažo za svoje motorno vozilo, kakor
sem čital v Vašem listu. Ali se lesena garaža

ujema s predpisi stavbnega reda? Nam se zdi
skoraj neverjetno, da bi garaža, kjer je nevar-
nost ognja in eksplozije, ustrezala predpisom.

Umrl je v Ljubljani Ivan Findeisen v 79. letu
starosti kot vpojenec kemične tovarne v Mo-
stah. Pred leti je bil uslužben v ljubljanski to-
bačni tovarni in se je rad uveljavljal v organi-
zaciji tobačnega delavstva.

MARIBOR

Cene življenjskim potrebščinam še rastejo.
Pritožbe radi podražitve življenjskih potreb-
ščin nečajo ponehati. Riž se je podražil že za
3 do 4 din pri kg in menda to še ni zadnja
najvišja cena, samo ako bo riž sploh še mo-
goče dobiti. Velike trgovine so svoje zaloge
docela izčrpale, kolikor ga je še na razpolago,
ga imajo samo mali trgovci. Zaloga kave v
velikih trgovinah zadošča baje še za dober
mesec dni, ako ne bo novega dovoza. Mast, ki
so jo veliki trgovci kupovali po din 15 za kg,
stane danes že 20 dinarjev. Navadno milo je
poskočilo v ceni za din 1.50 pri kg in mu bo
cena še porasla.

Regulacija Zrinskega trga, kakor tudi tlako-
valna dela, v Kopitarjevi in Majstrovici ulici le
polagoma napredujejo, postaja pa vendarle
upanje, da bodo trg in pa ulice v doglednem
času dogotovljene. Mnogo huje pa je v tem
pogledu s cestami, ki vodijo na periferijo me-
sta, kjer se sicer dnevno razvija zelo živahen
promet, vendar so ceste pod vsako kritiko.
Razumljivo je, da ni mogoče vseh cest naen-
krat tlakovati in asfaltirati, nikakor pa ni prav,
da se ne popravijo te ceste, ki kričijo po po-
pravilu. Za nekaj gramozu bi se prav gotovo
našla v blagajni cestnega odbora potrebna
sredstva, da bi se zasule vsaj največje koto-
nje, seveda bi bilo pa treba tudi z valjarjem
zgladiti ceste. Stališče mestne občine je seveda
nekoliko lažje, ker lahko črpa v zadnjih letih vsa
sredstva za novo tlakovanje cest iz kaldrin-
skega fonda, cestni odbor bi pač moral prit-
iskati drugod, da bi dobil potrebna sredstva.
Gradnja dr-
žavnih in banovinskih cest, sporedno pa seveda
tudi občinskih, bi bilo treba pri nas čimbolj
pospeševati, ker je Slovenija zelo navezana na
tujski promet, na drugi strani pa bi bilo po-
magano tudi številnim brezposelnim, ki bi na
ta način prišli vsaj do skromnega zaslužka.

Telefonski in poštni promet z Nemčijo uki-
njen. Že nekaj dni je popolnoma ukinjen tele-
fonski in poštni promet z Nemčijo in prihajajo
v naše mesto s pošto le časopisi. Domneva se,
da je ta prekinitev le začasna.

Ustanovila se je »Stavbena zadruga zadr-
žnih uslužbencev v Mariboru«, ki namerava
zgraditi okrevališče na zemljišču med Maribor-
sko in Ruško kočo. Parcela meri 182.113 kva-
dratnih metrov.

Odkritje spomenika žrtvam dela v Rušah

Ob ogromni udeležbi ruškega in okoliškega
delavstva se je izvršilo v nedeljo, dne 29. okto-
bra slovesno odkritje spomenika žrtvam dela
na ruškem pokopališču.

Iz Maribora je sodelovala pri otvoritvi pev-
ska »Grafika« s pevovodjo g. Živkom in godba
»Glasbenega društva železniških delavcev« s
kapelnikom g. Schönherrjem. Navzoča so bila
tudi odposlanstva strokovnih organizacij: Stro-
kovne komisije iz Maribora, kovinarjev iz Sv.
Lovrenca (s. Pernausel), podr. Splošne delav-
ske zveze Jugoslavije iz Prevalj (s. Tomo
Stauder) in predstavnik iste organizacije iz
Ptuja (s. Franc Korpar). Nadalje skupina kole-
sarjev I. Delavskega kolesarskega osrednjega
društva iz Maribora z zastavo, kateri so sle-
dili tudi člani podružnic s Pobrežja in iz Stu-
dencev. Razen velike skupine mariborskega
delavstva je bilo zastopano tudi delavstvo iz
Tezna, Pobrežja, Radvanja, Studencev in Lim-
buša.

Kot uvod v slovesnost je zasvirala žalno ko-
račnico godba »Glasbenega društva železni-
čarjev«. Nato je imel nagovor s. Janko Friček v ime-
nu pripravljalnega odbora in se zahvalil vsem
darovalcem, ki so omogočili postavitev spome-
nika, zlasti tudi vodstvu tovarne za dušek ter
pozdravil dole deputacije in ostale udeležence.

V imenu odbora podružnice Splošne delavske
strokovne organizacije, ki je dala pobudo za
postavitev spomenika žrtvam dela, je nagovo-
ril zbrano množico predsednik s. Stanek Anton.
Pevska »Grafika« je po njegovem govoru
intonirala pesem ruških delavcev »Sinoči me
je dekle vprašalo«, nakar je zopet zaigrala
godba.

Spominski nagovor je imel s. Viktor Eržen,
za njim je govoril kot zastopnik Strokovne ko-
misije iz Maribora s. Hrovat ter profesor petja
in godbe Novak.

Mariborska strokovna komisija je položila
ob spomeniku lovorjev venec z rdečim trakom
in napisom »Mariborsko delavstvo žrtvam dela
v Rušah«.

Ponovno je zapela »Grafika« žalostinko
»Človek glej«, nakar je zaigrala še godba.

S tem je bila slovesnost, ki je globoko do-
jmila vse udeležence in jih potrdila v njihovem
pripravljanju v delavsko solidarnost, zaključena.
Spomenik, ki predstavlja delavca s sklonje-
no glavo in prekrizanimi dlanimi, oprtega na
ročaj na zemlji ležečega težkega klada, je
izdelal iz umetnega kamna mladi kipar Suš-
melj iz Selnice. Zamisel se mu je izborna po-
srečila in brez dvoma smemo spomenik pri-

smrtna kosa. V petek zvečer je zadeta od
srčne kapi nenadoma preminula 63-letna Udo-
vič Jožefa, žena železniškega upokojenca in
mati bivše mariborske operetne primadone gđ.
Pavle Udovič. Pogreb blage pokojnice se je
vršil v nedeljo, dne 29. t. m. popoldne na po-
brežkem pokopališču. Kako priljubljena je bila
pokojnica je najbolj pokazala obilna udeležba
na pogrebu. Žalne koračnice je svirala godba
»Glasbenega društva železniških delavcev in
uslužbencev«, žalostinki pa sta odpeli pevsko
društvo »Krilato kolo« in »Drava«. Težko pri-
zadetim preostalim izrekamo tem potom naše
iskreno sožalje.

Radi lažnega konkurza se je moral zagovar-
jati pred okroglim sodiščem bivši klobučar
Auer in z njim 7 njegovih sorodnikov in znan-
cev, ki so mu pomagali skrivati imovino v
znesku 250.000 dinarjev, vsled česar so bili na
izgubi Auerjevi upniki.

Umor Mariborčana v Beogradu. Pred krat-
kim je odpotoval v Beograd upokojenec, mor-
narniški kapitan, Josip Čepič, potem ko je pro-
dal svojo hišo za din 200.000, z izkupičkom pa
je baje poravnal svoje obveznosti. Čepiča so
v Beogradu opazili v družbi neke elegantne
ženske, te dni pa so v bližini pančevskega
mosta našli njegovo truplo in je komisija ugo-
tovila, da je bil pokojni najpoprej ubit in nato
vržen v Donavo. Za krivci poizveduje policija.

38 oseb je bilo ob priliki policijske racije
aretiranih minuli petek. Po preiskavi so en del
aretirancev odpremili v domovinske občine, en
del pa jih je bilo pridržanih v policijskih za-
porih.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč
članom OUZD in njihovim upravičenim svoj-
cem na praznik v sredo, dne 1. novembra t. l.
bo vršil zdravnik g. dr. Wankmüller Alfonz,
Maribor, Franciskanska ulica 8-III.

Repertoar Narodnega gledališča. Ponedeljek,
30. oktobra: zaprti. Torek, 31. oktobra ob 20.
uri: »Navihanka«. Premiera. Sreda, 1. novem-
bra ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pra-
vica«. Znižane cene. Četrtek, 2. novembra ob
20. uri »Celjski grofje«. Red C.

Vsi sveti v mariborskem gledališču. V torek,
31. t. m. zvečer bo premiera že željno pričako-
vane prve letošnje glasbene predstave. Upri-
zori se Beneševa novejša opereta »Navihanka«,
ki je bila tudi na večjih odrih navdušeno spre-
jeta. — Na Vseh svetih zvečer pa se ponovi,
prvič ob znižanih cenah, znameniti Cankarjev
»Hlapec Jernej in njegova pravica«.

Zahvala svojcev žrtv dela

Svojci nesrečnih žrtv dela nas naprošajo,
da objavimo njih zahvalo vsem, ki so kakor-
koli pripomogli k počastitvi spomina njihovih
dragih; podr. Splošne strokovne zveze Jugos-
lavije v Rušah za pobudo, odboru za izvedbo
akcije za postavitev spomenika, vsem daroval-
cem, kiparju za njegov umotvor, vsem udele-
ženecem spominske slovesnosti pri odkritju spome-
nika, pevski »Grafiki«, godbi »Glasbenega
društva železničarjev« in govornikom. Lepše
kot na ta način ni mogel biti počaščen spomin
žrtv dela in naših najdražjih. Nikdar bi jim ne
mogli postaviti takega spomenika, kot ga jim je
postavila skupnost razredno zavednega delav-
stva.

Žaljuči in globoko ganjeni svojci
žrtv dela.

Ordinacijske ure protituberkuloznih dispan- zerjev

Dispanzer v Črni pri Prevaljah ordinira
vsak četrtek od 15. do 19. ure v bolnici Brat-
ovske skladnice, v Kočevju vsak torek od
10. do 12. ure in vsak petek od 16. do 18. ure,
v Metliki pa vsako sredo od 10. do 17. ure
in vsak četrtek od 10. do 12. ure (ob sredo-
nem pregledu, ob četrtkih samo terapija). —
Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Darujte za protituberkulozno borbo! Iz se-
znama darovalcev, ki prispevajo za protituber-
kulozni pokret, na žalost ugotavljamo, da v
njih ni imovitih oseb
nosti, katerih socialni položaj je takšen, da bi
se prošnj »Protituberkulozne zveze« brez po-
sebnih pomislekov in ne da bi s tem doprine-
li preobčutno žrtve, lahko odzvali. Naša skrb
v teh resnih časih bodi predvsem, da ohranimo
zdrav narod. Četudi so nameni drugih humani-
tarnih ustanov prav tako hvalevredni, vendar

KRANJ

V »Jugobruni« v Kranju so potrjene majske volitve obratnih zaupnikov

Ministrstvo socialne politike in narodnega
zdravja je ugodilo pritožbi zaupnikov, proti
odločbi Banske uprave, ki je volitve razve-
ljavila.

Kakor znano, je Banska uprava raz-
pisala volitve zaupnikov v večini kranjskih
obratov na dan 12. maja. Te volitve so se tudi
v redu izvršile. Medtem pa je ministrstvo
volitve obratnih zaupnikov ponovno preložilo
na čas od 15. julija do 15. avgusta. Banska
uprava je nato vse že izvršene volitve obrat-
nih zaupnikov razveljavila. Zaupniki obratov,
v katerih so se volitve 12. maja izvršile, so
proti odločbi Banske uprave vložili pritožbo
na ministrstvo socialne politike in narodnega
zdravja. Zaupniki »Jugobruna« so prav kar
dobili v roke rešenje ministra, ki glasi:

Odbor delavskih zaupnikov v podjetju »Ju-
gobruna« v Kranju je vložil pravočasno pri-
tožbo proti odločbi kr. banske uprave drav-
ske banovine VI Br. 1376/5 od 22. 5. 1939, s
katero se razveljavljajo volitve delavskih za-
upnikov, izvršene v imenovanem podjetju na
dan 12. 5. 1939.

Ministrstvo socialne politike in narodnega
zdravja je, ko je preskusilo navedbe v pritož-
bi in pobijano odločbo z vsemi spisi, ki se na
to nanašajo ter na osnovi § 114 in § 117 za-
kona o občnem upravnem postopku in zakona
o taksah

odločilo:

Da se odločba kr. banske uprave Br. VI.
1376/5 od 22. 5. 1939 razveljavi.

Razlogi:

Ministrstvo socialne politike in narodnega
zdravja je z rešitvijo St. Br. 100.533 od 16.
XII. 1938 preložilo volitve delavskih zaup-
nikov na mesec maj 1939.

V smislu tega rešenja ministrstva so bile
z odločbo kr. banske uprave dravske banovine
volitve delavskih zaupnikov v podjetju »Jugo-
bruna« razpisane za dan 12. 5. 1939 in tega
dne so bile izvršene, torej prej, predno je ban-
ska uprava mogla obvestiti dotični volilni od-
bor, da se za novo rešitvijo ministrstva St. Br.
33905 od 12. 5. 1939 volitve delavskih zaup-
nikov odložijo na čas od 15. 7. do 15. 8. 1939.

Iz razvidnega je smatrati volitve delavskih
zaupnikov v podjetju »Jugobruna« v Kranju
kot pravilno izvršene, zato, ker so izvršene
prej, predno je kr. banska uprava obvestila
volilni odbor o ponovni odložitvi volitev de-
lavskih zaupnikov na zgoraj navedeni čas.

Rešitev z vsemi spisi je dostaviti kr. banski
upravi v Ljubljani v nadaljnji zakonski po-
stopke.

Rešeno v ministrstvu socialne politike in na-
rodnega zdravja 11. septembra 1939 St. Br.
45403/39 v Beogradu.

Minister socialne politike in
narodnega zdravja
(podpis nečitljiv)

Zopet nesreča pri delu v »Jugobruni«. Minuli
ponedeljek se je pri delu v predilnici pone-
srečil delavec Mole Lado, stanujoč na Klancu.
Padla je nanj v kladi zložena bala bombaža,
težka nič manj kakor 386 kg. Sreča v nesreči
je bila, da ga je bala samo pritisnila k tlom,
ker se je pri tem še malo prevalila, predno je
ploskoma obležala na tleh, sicer bi ga docela
zmečkala. Kljub temu pa so bile poškodbe
hude, da so ga odpeljali v ljubljansko bolnico.
Da je pri delu premalo previdnosti, je vzrok
priganjaški sistem, ki je tem večji, čim manj
je delavstvo zavedno.

Preiskava o smrtni zastrupitvi delavca Rem-
ca se nadaljuje. Kakor se doznava, so nje-
govo srce in pljuča preiskali v laboratoriju. —
V »Jugobruni« se je te dni mudila tozadevna
komisija z nalogo, da preišče zadevo na licu
mesta. O ugotovitvah in ukrepih nam še ni ni-
česar znano. Naše poročilo o tej nesreči po-
pravljam v toliko, da se to olje, ki vsebuje
strupene snovi, pravilno imenuje anilinsko
olje. Anilizem se imenuje celo bolezen delav-
cev, ki delajo v anilinskih tovarnah in jo po-
vzroča vdihavanje pare, ki vsebuje anilin. Ker
se rabi to anilinsko olje pri barvanju blaga, je
vsled slabe ventilacije delavstvo v barvarni
brez dvoma tudi ogroženo po taki bolezni. —
Zanimivo je, kako o tej nesreči poročajo časo-
pisi. Neki časopis je napisal, da je nesreča na-
stala vsled malomarnosti delavca, češ, da pri
odpiranju te tekočine ni rabil zaščitne maske.
Resnica je, da zaščitnih mask v tem oddelku
sploh nimajo in jih še tudi niso nikdar imeli.
In če bi jih rabili, bi jih morali rabiti med vsem
delovnim časom, kar je seveda nekaj nemo-
gočega. Drugi vedno »dobro« informirani list
je prinesel vest celo pod drugim imenom in
primkom z »ugotovitvijo«, da je delavca za-
dela kap. V tem listu so novice iz Kranja
vedno zelo netočne in izgleda, da se gre to-
samo za nekako prvenstvo v hitri poročeval-
ski službi. Zakaj se potem vodi preiskava, če
je delavca enostavno zadela kap? Nikjer pa
se ne omenja niti z besedico razmere, v ka-
terih živi in dela v barvarni zaposleno delav-
stvo.

ne pozabimo predvsem nalog Protituberkulo-
zne zveze, ki skuša potem svojih edinic na naj-
uspešnejši način manjšati gorje, ki ga priza-
deva našemu ljudstvu najopasnejša sovražnica
— jetika. Zato apeliramo na vso javnost brez
izjeme, da posveča ciljem protituberkuloznega
gibanja vso svojo pozornost ter se z gnotimi
prispevki ob vsaki priliki spominja njenih na-
log. — Čekovni račun Pošne hranilnice je
št. 15.531. — Protituberkulozna zveza v Ljub-
ljani.

Prva papeževa enciklika

Novi papež je izdal svoje prvo pismo, v katerem zagovarja pravičen mir in svari pred starimi pogoški.

Enciklika pravi, da smatrajo v nekatere države, da je država cilj sama sebi, ki je neodvisna od krščanskih in moralnih zakonov. Uničenje zaupanja med narodi je spravilo človeštvo na rob propada. Meč ne prinaša rešitve. Bodoči red mora sloneti na temelju naravnega krščanskega prava. Cerkev je pripravljena sodelovati za ta red, ne da bi se vmešavala s svojo delavnostjo, ki bi slabila civilno oblast in omejevala njene pravice. Okrožnica govori dalje o spoštovanju mednarodnih pogodb, ki se morajo sporazumno izpreminjati, ker je to potrebno za ohranitev zaupanja med državami.

Poslanica je vzbudila negotovanje v Nemčiji.

Razno

Med svojce vpoklicancev se všteto pri podpiranju tudi izvenzakonska žena, izvenzakonski otroci, izvenzakonska mati in izvenzakonski oče, če jih je vpoklicanec vzdrževal. To pojasnilo objavlja minister socialne politike v »Službenih Novinah«.

Prejemki bratovskih skladnic so oproščeni rentnega davka. Davčne oblasti so dobile navodilo, da prejemki bratovskih skladnic, v kolikor izvirajo iz prispevkov obrestovanja, niso podvrženi rentnemu davku, kar je tudi ugotovljeno v točki 9, člen 63 zakona o neposrednih davkih.

Kako je z jesenskimi posevki? Nagajivo jesensko vreme je ponekod po deželi zadržalo kmete, da niso mogli posejati ozimne. Zlasti se gre za pšenico. Med tem je postalo že zelo mrzlo in po Gorenjskem je ponekod zapadel sneg.

Tekstilni industriji in dolžniki. V Zagrebu so se posvetovali tekstilni industriji glede postopanja proti dolžnikom, ki so vsled izrednih razmer zaostali s plačili. Konferenca je priporočila vsem tovarnarjem, naj dovolijo za račune, ki so bili izdani do 1. septembra obročno odplačilo (tri obroke v 90 dneh). Tožbe, v kolikor so bile vložene naj se ustavi. Plačila množnim odjemalcem naj se dovoli 30 do 90 dnevni plačilni rok za nova naročila.

Prebivalstvo Jugoslavije narašča. Število prebivalstva utegne narasti do konca tega leta na 15.700.000 prebivalcev. Prebivalstvo Beograda pa na 400.000.

Dopusti za francoske vojake na fronti. Armadno poveljstvo je odredilo, da ima vsak francoski vojak vsake 4 mesece pravico na 10 dni dopusta; vojaki, ki se posebno izkažejo na fronti, pa na 13 dni.

Kaj vse sme angleški vojak čitati na fronti? Kakor poroča tržaški »Il Piccolo«, je angleški vojni minister izdal indeks knjig, katere smejo vojaki čitati. Med dovoljenimi knjigami je tudi »Mein Kampf« od Hitlerja, »Kapital« od K. Marxa, knjige od Barbusse-a in Tolstoja.

21 ameriških ladij se je moralo doslej podvreči preiskavi in sicer so angleške vojne ladje ustavile in preiskale 12, francoske 6, nemške pa 3 ameriške trgovske ladje. Večina ladij je bila čez par dni zopet izpuščena, 2 ameriški ladij pa Angliji še vedno zadržujejo, med tem ko so en parnik, ki so ga prvotno zaplenili Nemci, pridržali Rusi v svojem pristanišču v Murmansk.

Vodja nemškega mladinskega gibanja je nesposoben za vojaško službo. Veliki vodja nemškega mladinskega gibanja Baldur v. Schirach je po mnenju vojaške komisije nesposoben za vojaško službo.

Novi razpusti katoliških društev v Nemčiji. Vodilni nizozemski katoliški dnevnik »Maasbode« poroča o nadaljnjih razpustitvah še preostalih katoliških društev v Nemčiji. Tako je bila razpuščena s sedežem v Freiburgu i. Br. »Zenska pomožna akcija za podpiranje duhovniških poklicev« v 50.000 članicami. Nadalje sta razpuščena »Albert Magnus-Verein« in »Neu-Deutschland«, ki sta organizaciji katoliškega dijaštva in učiteljstva. Ista usoda je zadel tudi znano katoliško mladinsko organizacijo »Quickborn«.

Novo cementarno dobi Servola pri Trstu. Jeklarso podjetje Ilva je sklenilo, da zgradi v Servoli pri Trstu cementarno, ki prične obratovati spomladi 1940.

V Nemčiji je vedno več židov. V prvotni Nemčiji jih je bilo 600.000, od katerih so jih nacisti izgnali v petih letih 300.000. S priključitvijo Avstrije so dobili novih 850.000, s priključitvijo Česke 1.5 milijonov in z osvojitvijo Poljske se je zvišalo število židov na okroglo 5 milijonov. Naseliti nameravajo vse žide na Poljskem.

Kip matere božje iz Loreta so podarili generalu Francu, da ga postavi v aerodromu v Tetuanu.

9 japonskih ribiških ladij, ki so bile eno leto s posadkami vred internirane v ruskih pristaniščih, je bilo te dni po nalogu sovjetskega komisariata v Moskvi izpuščeno na svobodo. Japonske oblasti pa bodo baje izpustile nekaj ruskih ladij, ki so bile doslej pod japonskim nadzorom.

Vročina v Sibiriji. V Zapadni Sibiriji ter Sovjetski Srednji Aziji vlada zdaj prava tropska vročina. Tako je v mestu Taškentu kazal termometer pred nekaj dnevi 30 stopinj. Taka visoka temperatura je v teh krajih v oktobru nekaj popolno nenavadnega.

Kotiček sodružic

Težave s šolo

Vsako šolsko leto se začne ob splošnem molku javnosti in časopisja. Dočim ima časopisje v svojih predalih prostora za vsako neznatno in brezpomembno malenkost, odpravi šolo po večini z bežnimi opombami. In vendar so vzgojna in učna vprašanja največjega pomena za bodočnost vsakega naroda in naša javnost bi se jih morala vedno znova lotiti z vso potrebno resnobo.

Zajemanje iz skupne skleda

V kmetijskih, pa še tudi ponekod v delavskih družinah si gospodinjice pomivanje rade olajšajo s tem, da vsa družina zajema iz iste skleda. Ne samo rodbinski člani in posli, tudi tujec in popotnik ter občinski revež, ki je prišel ravno na red za to hišo. Res je lepa taka gostoljubnost in sočutje z usodo reveža, vendar pa ni prav, da nima vsakdo svojega krožnika. Zajemanje iz skupne skleda je najlažji način prenašanja bolezni. Že kadar je družina sama pri jedi, bi moral imeti vsakdo svoj krožnik, saj živi vsak svoje samostojno življenje, hodi po svojih potih in lahko nalezijo kje bolezen, jetiko ali katero drugo, ki se morda pri njem ne bo očitno pojavila, pa jo neopaženo prenese na drugega. Še bolj pa je potrebno, da ima svoj krožnik tujec, za katerega ne vemo, odkod je prišel. Seveda je res, da morajo v današnjih hudih časih kmečke gospodinjice opravljati ogromno delo, da jim je delo na polju glavno opravilo, gospodinjiski posli pa le postransko. Kljub temu pa morajo skrbeti za zdravje svoje družine, kolikor je v njih močeh in prevzeti malo več pomivanja, samo da ima vsak družinski član svoj krožnik.

Vroča kopel

Človeškemu telesu prav dobro de vroča ko-

pel, ki bi si jo morali privoščiti vsaj vsakih štirinajst dni. Voda naj ima toplino človeškega telesa, torej od 35—36° C. Dobro je, če zmehčamo trdo vodo s tem, da damo v njo žlico boraksa ali pa žlico soli. Staroznano pravilo je, da se ne smemo nikoli kopati z zelo polnim želodcem. V vodi ostani samo kakih 20 minut, ne dalje, da ne postane koža preveč raskava. Po kopeli se splahnemo s hladnejšo vodo in če kdo le prenese, se naj oškropi še z mrzlo prho. Potem se dobro obrišemo, nato pa si namažemo telo z olivnim oljem, ki je poceni in izdatno, drugače je koža hrapava in nas povsod srbi. Po kopeli je najbolje, če se vležemo.

Ječmenčkova juha z jabolki

Letos je riž drag in ga ponekod sploh ni dobiti. Zato bomo morali v naše jedilnike uvesti bolj kakor doslej ječmenček, ki smo ga dosedaj upoštevali samo pri ričetu. Ječmenček je pa v kuhinji zelo uporaben in se da iz njega marsikaj dobrega in okusnega napraviti. Fini ječmenček je prav dober vložek za govejo juho namesto riža. Pa tudi brez goveje juhe napravimo lahko prav dobro ječmenčkovo juho z jabolki na sledeč način: Potrebno množino ječmenčka operemo in pristavimo v loncu na ogenj. (Za osebo vzamemo 5 do 7 dkg ječmenčka.) Medtem olupimo nekaj jabolk, narežemo krhle in jih damo k ječmenčku. Ko je že oboje kuhano, dodamo nekoliko sladkorja, malo soli in cimta in zabelimo z mastjo ali maslom. Ta juha je zelo okusna, poceni in jo imajo otroci in odrasli enako radi. — Namesto ječmenčka lahko vzamemo tudi kašo ali riž. Še boljše je taka juha, če damo vanjo poleg jabolk še češplje sveže (ali posušene).

Iz Česke

Uvedba kazenskega postopanja. »Československy Boj« (Pariz) poroča, da je bil nedavno aretiran od nemške policije v Pragi Jan Vanek, urednik »Prava Lidu« ter Josef Jirout, glavni urednik plzenske »Nove Dobes«. Nadalje sta bila aretirana bivši predsednik senata, s. dr. František Soukup ter predsednik socialdemokratske stranke, s. Anton Hampel. Dr. Soukup je bil že vdrugič aretiran. (S. Jan Vanek se je mudil lansko leto v Beogradu, na kulturnih proslavah socialističnih društev in je ob tej priliki obiskal tudi Maribor.) V Strahovskem samostanu je bil aretiran opat Metod Zavoral, star 77 let, nadalje kanonik Bohumil Stašek, bivši poslanec in generalni tajnik katoliške ljudske stranke ter glavni urednik »Lidovih Listov«, v Olomoucu je bil aretiran prof. Cyril-Methodove fakultete František Cinek, pisatelj raznih nabožnih knjig.

Trgovina z mesom in mlekom pod nadzorstvom. V smislu vladine naredbe sta ustanovljeni češko-moravska zveza za trgovino z mesom in češko-moravska zveza za trgovino z mlekom in jajci. Listi poročajo, da sta pravkar predsedstvi teh dveh zvez položili prisego v roke predsednika vlade. Prosta trgovina z mesom, mlekom in jajci je torej s tem na Češkem odpravljena.

Delavski pravni svetovalec

Živiljsko zavarovanje

Vprašanje: Nekemu zavarovalnemu agentu sem podpisala pristopno izjavo, da zavarujem svojo hčer za življenje. Par dni pozneje je moj mož zavarovanje odpovedal. Zavarovalnica pa me kljub temu terja za plačilo dospele premije in mi grozi v nasprotnem primeru s tožbo. Ali upravičeno?

Odgovor: Zastopniku zavarovalnice ste verjetno podpisali obvezno ponudbo, ki je veljavna, ako so Vam bili istočasno izročeni tudi splošni zavarovalni pogoji. S tem, da je zavarovalnica Vašo ponudbo sprejela, je stopila zavarovalna pogodba v veljavo ter je ne morete enostransko razdreti. Razderite odnosno odpoveste lahko pogodbo le na način, kot je določen v zavarovalnih pogojih. Enostranska izjava Vašega moža ni bila zadostna in bodele zato morali premije plačati. Zavezan pa seveda ni Vaš mož, če ni ničesar podpisal.

Odškodnina radi kobile (Šmartno)

Vprašanje: Izročil sem kobile vojaški oblasti v zvezi z orožnimi vajami, pa so mi jo vrnili bolno. Ali lahko zahtevam kako odškodnino?

Odgovor: Obrnite se na pristojno vojaško komando, ki Vam bo morala priznati stroške za zdravljenje kobile in tudi morebitno daljino odškodnino.

Zamenjava rubljev (Vitanje)

Vprašanje: Imam 500 ruskih rubljev od leta 1920. Kje jih lahko zamenjam in za koliko?

Odgovor: Dotični ruski rublji niso več v veljavi ter jih ne bode mogli nikjer zamenjati, ker so brez vsake cene.

Mezda za orožne vaje (Hrastnik)

Vprašanje: Ali imam kot železniški delavec pravico do plačila za orožne vaje?

Odgovor: Po pravilniku o železniških delavcih ne morete zahtevati plačila, ker ta pravilnik za železniške delavce ne predvideva plače za orožne vaje. Pravico do nje bi torej imeli le, ako niste nastavljeni po pravilniku, ampak po posebni službeni pogodbi.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

zna domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov dlm na pogrebnišnih in dot.

Zavaruje za pogrebno zdravje osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in za otro mladostne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačilna ob dojenem 21. leta.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Koliko zavarovancev ima KARITAS? (32.000!)

Če bi vsak zavarovanec prehodil pot 1.300 m, bi vsi skupaj napravili pot okoli sveta!

Po 15. novembru 1939 bo že prepozno!

Vsi, ki ste rojeni 1. 1860, 1865, 1870, 1875, 1880, 1885, 1890, 1895, 1900, 1905, 1910, 1915, 1920, 1925, 1930 (in še niste zavarovani pri KARITAS), pristopite v KARITAS najkasneje do 15. novembra 1939. Pozneje bo za vas zavarovanje dražje!

Posmrtnina

Dota

Starostna preskrba

Jamstvo: nad 100.000.000 dinarjev

KARITAS: Maribor, Orožnova ulica št. 8

KARITAS: Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice

Zastavljalnica W. REMM
Maribor, Gregorčičeva ul. 6.

Licitacija zastavnih predmetov
se vrši dne 15. novembra 1939

Začetek ob 9. uri dop.